

ЧАСТИНА ПЕРША

ВИ І ВАШ РОЗУМ — НЕ ОДНЕ І ТЕ Ж

НАЙБІЛЬША ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО ПРОСВІТЛЕННЯ

Просвітлення — що воно таке?

Жебрак тридцять років сидів при дорозі. Одного дня минає його незнайомець. «Подайте пару копійок», — промимрив жебрак, механічно простягаючи стару бейсбольну кепку. «У мене нічого для тебе немає, — відповів незнайомець. А потім спитав: — На чому це ти сидиш?». «Нічого особливого, — відказав жебрак, — стара скриня. Сиджу на ній, відколи себе пам'ятаю». «А ти зазирав до середини?» — запитав незнайомець. «Ні, — відповів жебрак, — навіщо? Там же нічого нема». «А ти зазирни», — наполіг незнайомець. Жебрак з цікавістю підняв віко і не повірив власним очам. Геть ошелешений, він виявив, що скриня наповнена золотом.

Я — той незнайомець, який не має чого вам дати і може лише порадити зазирнути всередину. Не до скрині, як у притчі, а на багато ближче — всередину самих себе.

«Але ж я не жебрак», — може заперечити дехто з вас.

Хто досі не знайшов свого справжнього багатства — променістої радості Буття й глибокого незворушного спокою, який приходить разом із нею, — усі жебраки, навіть якщо мають велики матеріальні статки. Вони шукають крихти радощів і задоволення у зовнішньому світі, прагнуть визнання, безпеки та любові, володіючи скарбом, який містить не тільки все вищеназване, але також щось незмірно більше за те, що може запропонувати світ.

Слово «просвітлення» натякає на якесь надлюдське звершення, а наше его таке любить. Утім, просвітлення — щось дуже просте, оскільки це наш природний стан єдності з усім Сущим, із тим незбагненим і незнищеним, що, як не парадоксально, і є нами та водночас набагато більше за нас. Це пізнання нашої правдивої природи поза словами й формами. Саме наша неспроможність переживати єдність породжує ілюзію відокремленості від себе й від світу довкола. І от ми вже сприймаємо себе, свідомо чи підсвідомо, як окремий фрагмент. Виникає страх, а конфлікт всередині й ззовні нас стає нормою існування.

Мені подобається просте буддійське визначення просвічення — «кінець страждань». У цьому немає нічого надлюдського, чи не так? Звісно, таке визначення неповне. Воно лише окреслює, чим просвічення не є — більше ніяких страждань. Але що залишається, якщо вилучити страждання? Будда про це нічого не говорить, і його мовчанка передбачає, що ви самі на власному досвіді маєте про все дізнатись. Він вдається до визначення через заперечення, аби розум не перетворив це твердження на символ віри або ж на ще одне надлюдське звершення — ціль, якої неможливо досягнути. Попри це більшість буддистів досі вірять, що просвічення — для Будди, а не для них, принаймні, не в цьому житті.

Ви вжили слово «буття»? Можете пояснити, що маєте на увазі?

Буття — це вічне, завжди присутнє в усьому Єдине Життя, проявлене через міriadи життєвих форм, що народжуються й

помирають. Однак Буття існує не тільки за межами, але й усередині кожної форми, як її найсокровенніша, незрима та незніщена сутність. А це означає, що воно доступне для вас зараз, цієї ж миті, яко ваша глибинна суть чи ваша істинна природа. Утім, не намагайтесь пізнати Буття розумом. Не намагайтесь збагнути. Його зміст відкриється лише тоді, коли ваш розум зупиниться. Бути присутнім, чимдуж зосередити увагу повністю на Тепер — тільки так можна відчути Буття, але аж ніяк через посередництво ментальних процесів. Повернувшись до стану Буття й перебувати в такому «відчутті-усвідомленні» — ось що означає «просвітліти».

Коли ви говорите «Буття», маєте на увазі Бога? Якщо так, то чому не вживаєте цього слова?

Слово «бог» спорожніло, втратило свій первинний зміст за тисячоліття неправомірного використання. Я іноді вживаю і його, тільки дуже обережно. Неправомірно — це коли люди, які навіть краєчком ока не заглядали в сакральний вимір, у безмежність, що ховається за цим словом, використовували його настільки переконливо, ніби достеменно знали, про що говорять. Або ж заперечували його так, ніби знали, що саме заперечують. Таке неправомірне використання слова «бог» породило безліч абсурдних вірувань, переконань й егоїстичних самообманів, таких як: «Мій чи наш Бог — єдино правильний Бог, а твій Бог не справжній» чи відому ніцшеанську заяву про те, що «Бог помер».

Слово «бог» перетворилось на закриту концепцію. Як тільки його промовляємо, відразу з'являється готовий ментальний образ, можливо, і не старець з білою бородою, але все ж хтось чи

щось поза межами нас самих, і, звісно, майже без варіантів, цей хтось чоловічого роду.

Ані «бог», ані «буття» чи будь-яке інше слово не може описати або ж пояснити невимовну реальність, яка криється за ними. Тому найголовніше — допомагає слово вам чи, навпаки, стойть на заваді вашому безпосередньому переживанню Того, на що це слово вказує? Вказує воно на трансцендентну реальність, що за межами слова, чи легко перетворюється на ще одну ідею у вашій голові, на ще одного ментального ідола, у якого ви повірили?

Слово «буття» нічого не пояснює, як і слово «бог». Однак «буття» має перевагу — воно є відкритою концепцією і не зводить безмежне та невидиме до обмеженого й конкретного. Неможливо сформувати ментальний образ цього слова. Ніхто не може претендувати на виняткове володіння Буттям. Це ваша сутність, і вона стає доступною, як тільки вам вдається стати присутнім, усвідомити, що ви існуєте раніше, аніж ототожните себе з тією чи іншою формою. Отже, від слова «буття» до переживання Буття — всього лише малесенький крок.

Що блокує наше переживання реальності?

Ідентифікація з розумом, і як наслідок — наші думки стають нав'язливими. Неспроможність зупинити потік мислення — жахлива недуга. Але ми навіть не усвідомлюємо цього, оскільки занедужали гуртом, а тому вважаємо такий стан нормою. Безперестаний ментальний шум не залишає нам шансу віднайти територію внутрішнього спокою, яка межує із самим Буттям. Він також живить вигадане розумом хибне Я, яке згодом пере-